

— parni stroji, telegrafi itd. Može, ki so na ta način človeštvu svoje duševne in telesne moči posvetili, je zgodovina hvaležno vpisala v svoje listine, pa tudi njih znajdbe in učenosti.

Kako bi se pač takih mož s spoštovanjem ne spominjali? kako bi jih ne slavili? Kako bi pač mogoče bilo, da bi pripovedi o takšnih možeh v gojenčevih srcih brez vpliva ostale?

Zgodovina je toraj izvrstna učiteljica, ker nas o preteklih činih podučuje. Ona nas spodbuja k dobremu in odvrča od hudobnih nakanov, izobražuje značaj, vterjuje voljo in nas uči mnogih kreposti. Ona nas uči ljubezni do svojega bližnjega, ljubezni do domovine in njenega imetja. Ona nas uči hvaležnosti do svojih dobrotnikov, uči nas spoštovati slavne može, ter ceniti njih dejanja. Ona uči, da je le pravičnost prava podlaga sreči. Povestnica bistri um, uči previdnost in modrost, olikuje in izobražuje posameznike in cele narode. Ko bi nas zgodovina ne podučevala, tak bi bilo léhko mogoče, da bi vsak posameznik in vsako ljudstvo v vse zmote prej zabredlo, predno bi prišli do pravega; skratka, ko bi zgodovine ne bilo, omika in učenosti bi le počasi napredovali. Ona je pa tudi sodnica, ki ostro sodi hudodelstva, se pa tudi hvaležno spominja onih, kateri so s svojimi krepostmi (neumorno) napredovali Bogu v čast in človeštvu v korist.

(Konec prih.)

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

17.

V zadnjih pogovorih sem omenil glavne točke, kako se skerbí za telesno zdravje. Še mi ostaje mnogo, ali to ni tako poglobitno, zato pregovorim o tem poveršneje. Obleka ima namen, naše telo ogreti, ali pa tudi ohladiti. Isti namen ima pa tudi kopanje. Kopljemo se v gorki in merzli vodi, kajti na tak način si čistimo naše telo vsakoršne nesnage. Nihče se pa ložje ne onesnaži, kakor ravno otroci. Zato jih pa kopljejo matere, in sicer navadno v topli vodi. Bolje pa bi bilo, ko bi jih tudi sem ter tje v merzli, če ravno bi bilo to otrokom neprijetno. Pa saj se mora navaditi človek dobrote in bolečine. Naj postane iz otroka še tako imeniten gospod ali gospa, moral bo prenašati vsakoršne neprijetnosti; zakaj bi ga ne navadili že v prvi mladosti na nje?

Kopanje je jako imenitno v sedanjih časih. Brez števila toplic je po svetu. Va-nje prihajajo po leti ljudje od vseh strani, ali manj zato, da se kopljejo, kot pa, ker je v navadi. Nekteri menijo, da ne morejo obstati brez toplic. To so oni bolniki iz navade, ki so nevarnejši, kakor oni s pljučnicami. Toplicam se prepisujejo mnogokrat čudne moči, kajti pomagajo zoper vsakoršne bolezni?

To je vse sad našega pomehkuženja. Naši pradedje niso hodili v

toplice, ali bili so zdravi, krepki in močni. Mi pa toliko skerbimo za zdravje, pa ga le nimamo. To je čudno, ali lahko umevno, ker ne živimo takó, kakor so živeli oni. Ni treba se zato podati v gozde, ter živeti tam pod milim nebom. Tudi tolike moči ne potrebujemo, kakor so je imeli naši pradedje. Ako so se podali v boj, so premagali le, ako so bili telesno močnejši od svojih nasprotnikov. Ali mi smo iznašli mnogo sredstev, s kterimi premagamo sovražnika brez telesne moči. Saj imamo diplomate, smodnik, kanone i. t. d. Te strašne iznajdbe so vse sad našega pomehkuženja. Le otrók ne jemljimo nikdar v toplice. S tem jih navadimo naprej bolezní. Ako nas vidijo se zdraviti, če tudi nas nič ne boli, nas bodo kmalu posnemali, saj tako radi posnemajo naše napake.

Tudi na lase je treba paziti. Umivajmo jih z vodo in ne mažimo jih z onimi nos zbadajočimi mazili, s kterimi se posebno ženske mažejo. Ni čuda, da nališpane in z vsemi dišavami maziljene ženske imajo tako moč do moških sere. Nekatere ženske od daleč diše po vseh mazilih, ali iz ust jim smerdi čebula in česen.

Še o igrah otroških par besed. Vsakdo ve, da se otroci radi igrajo. Nekteri stariši jim prepovedujejo igre, češ otrok se z njimi raztrese in se ne uči. To ni res. Tudi pri igri študira otrok, in kteri nima veselja do igre, ga večkrat nima tudi do učenja. Saj tudi mi stari tepci radi igramo s kockami, kvartami i. t. d. Te igre nas stanejo poverh še mnogo denarja. Otroka pa nič. Mi kockamo, otroci pa kamenčkajo, matere se igrajo z malimi otroci, deklice pa s punicami. Iz tega pa tudi sledi, da odrašeni niso nič družega, kot stari ali bolje rečeno, zastareli otroci.

Ovreči moram še ono mnenje, da se ne uče radi otroci, ki se mnogo igrajo. Kaj še? Ali ni v naši moči jim igro prepovedati, kedar hočemo. Razdelimo jim pametno čas. Odločimo jim ure, v kterih naj se igrajo, in v kterih naj se učé. Dragih igrač se jim ne sme dajati, saj so jim navadne ravno tako ljube in prijetne, kot drage. Pesek, pravi Jean Paul, jim je jako priljubljena igrača.

Da morajo otroci, ki so se na kakoršen koli način vtrudili, počivati, to je jasno. S tem končam pravila o telesni odgoji. (Dalje prih.)

Dr. Jakob Zupan.

Po gazelah Hermannsthal-Zupanovih zložil je Prešern gazele svoje, natisnjene posebej k Ilirskemu Listu in v Kr. Čbelici l. 1833 Bukv. IV., v kterih se poleg narodnih staročeskíh, ruskih, nahajajo str. 71—74 naslednje „Serbske poslovenjene“ menda še iz peresa Zupanovega: 1. Po serci zima (Sarajevska). 2. Skerb. 3. Dekliška kletev. 4. Deklica rožici. 5. Roža sim dokler nimam moža.